

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

Zadeva: Komentar mladinskega sektorja na IN JZM 2014-2015

Ob sprejemu programa Jamstvo za mlade v začetku leta 2014 so bila **pričakovanja** o njegovih učinkih na zmanjšanje brezposelnih mladih velika. Žal so bila v veliki meri neuresničena, saj se ukrepi, sofinancirani z evropskimi sredstvi, niso izvajali v zadostni meri, ali pa se sploh niso izvajali; pomanjkljivo je bilo sodelovanje različnih deležnikov pri implementaciji ukrepov, nekateri ukrepi pa v resnici niso pripomogli k zaposlovanju mladih ali lažšanju prehoda mladih na trg dela. **Temeljni namen Jamstva za mlade (JZM), da se vsakemu mlademu brezposelnemu v štirih mesecih ponudi zaposlitev, pripravništvo, vrnitev v izobraževanje ali nadaljnje usposabljanje, ni bil dosežen.**

1. Realizacija celotnega izvedbenega načrta JZM je bila pod pričakovanji: ugotavljamo, da je bila uspešnost programa povprečno dvotretjinska, tako po porabljenih sredstvih, kot tudi po načrtovanih vključitvah mladih v ukrepe. Pri tem je bila v povprečju po naših ocenah le ena desetina mladih brezposelnih vključenih v zaposlitve daljše od treh mesecev. Večina ukrepov ter posledično vključitev je na področju usposabljanja in izobraževanja.

Anketa med mladimi¹ kaže, da le ena tretjina mladih pozna program JZM. Program pozitivno ocenjuje nekaj več kot polovica mladih, skoraj tretjina ga ocenjuje negativno. V povprečju so mladi dobili 1,8 (torej manj kot 2) ponudbi za vključitev v tečaje ali usposabljanje ali zaposlitev v programu, ki so jih ocenili povprečno (ocena 5,7 od 10). Pri tem velika večina ni zavrnila nobene ponudbe za vključitev. Negativno mladi v anketi ocenjujejo tudi zapletene postopke prijave in vključitve. Opozarjajo, da so tečaji in usposabljanja, glede na področje in stopnjo izobrazbe mladih, večkrat neuporabni in neustrezni ter neprilagojeni posameznikom. Kritični so do ravnanja delodajalcev, ki kratkotrajna usposabljanja izkoriščajo le za nadomeščanje dopustov ali koriščenje subvencije.

Mladi v tej anketi sicer poročajo, da so zadovoljni, da jim program nudi možnosti za pridobitev novih znanj in izkušenj, ki jim lahko koristijo pri iskanju zaposlitve. Pozitivno ocenjujejo, da jim ukrepi usposabljanja omogočajo možnost, da se predstavijo delodajalcu in tako povečajo možnosti za nadaljnjo zaposlitev ter spoznavanje novih ljudi in vključitev v okolje ter tako motivacijo in samozavest, da so aktivni.

¹ Anketa Evalvacija ukrepov Jamstva za mlade, ki jo je izvedel Mladinski svet Slovenije v sodelovanju z Zavodom RS za zaposlovanje v oktobru 2015. V anketi je bilo pridobljenih 5.825 odgovorov mladih, ki so bili vključeni v ukrepe Jamstva za mlade od začetka izvajanja do septembra 2015.

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

Anketirani mladi si želijo dolgotrajnih ukrepov oz. zaposlitev in stalnih ukrepov, saj se je dogajalo, da so se ukrepi v preteklosti predčasno zaključili ali pa se mnogi mladi, kljub izpolnitvi pogojev, niso mogli več vključiti, saj ukrepov preprosto ni bilo na voljo, čeprav so bili v programu JZM. Med te sodi Usposabljanje na delovnem mestu, Delovni preizkus, Prvi izziv, Iz faksa takoj praksa idr.

2. Medresorsko sodelovanje ministrstev je bilo pomanjkljivo. Ministrstva so k pripravi in implementaciji ukrepov pristopila z različno vnemo oz. je bil interes nekaterih ministrstev majhen. Prav tako med ministrstvi ni bilo medsektorskega povezovanja, zato se nekateri podobni ukrepi niso dopolnjevali oz. povezovali, s tem pa je bil sinergijski učinek manjši. Ministrstva v primeru neizvedbe ukrepov niti niso pojasnila, zakaj ukrepov niso izvedla, kaj šele prevzela odgovornost.

Ovira pri implementaciji JZM je tako tudi slabo sodelovanje med ministrstvi, zato bi bilo smiselno razmisliti o organizacijski strukturi oblikovanja in vodenja JZM, ki bi preseгла med-ministrska nesoglasja, njihovo neuskklajenost in potencialne konflikte. Vlada mora na tem področju delovati koherentno.

3. Sodelovanje z mladinskim sektorjem prepoznavamo kot ključno ter izjemno pomembno, zato organizacije mladinskega sektorja pozdravljamo ta pristop, ki se je oblikoval že v času priprave ukrepov. **Vendar pa je bilo tudi delovanje ustanovljene skupine za spremljanje izvajanja in implementacije JZM velikokrat pomanjkljivo, nezadostno ter netransparentno.** Organizacije mladinskega sektorja smo ključne tudi za posredovanje informacij do mladih, kar pa ni bilo vedno mogoče, saj nismo pridobivale potrebnih informacij ali pa smo jih dobile prepozno, ko je bil ukrep že objavljen. Prav tako je sodelovanje med ministrstvi in mladimi potrebno tudi po sprejetju Izvedbenega načrta Jamstva za mlade (IN JZM), ob vsakokratni konkretizaciji razpisov, z namenom definiranja kriterijev ukrepov na način, da bodo res odgovarjali na potrebe mladih ter bili bolj uspešni na terenu. S tem namenom je **potrebno tudi okrepiti sodelovanje z delodajalci.** Pri tem je zelo pomembna odkrita komunikacija med člani delovne skupine in komunikacijska podpora oz. promocija vseh ukrepov v mikro okoljih, v lokalnih skupnostih.

4. Financiranje ukrepov z evropskimi sredstvi je problematično. Mnoge težave pri realizaciji ukrepov JZM izhajajo iz IN OP oz. ker so financirani z evropskimi sredstvi ter morajo slediti tem smernicam. Velikokrat se je tako na sredstva moralo čakati, nekaterih sredstev pa se v vmesnem času naj sploh ne bi pridobilo. V letu 2015 se iz teh razlogov ni izvajala kar tretjina ukrepov, večina na področju kulture.

V prihodnosti se mora IN JZM načrtovati pravočasno. Vsi ukrepi na področju mladih morajo biti predvideni ob sprejemu strateških dokumentov. **Vsi ukrepi JZM bi morali biti stabilni in na voljo skozi celotno obdobje izvedbenega načrta oz. z jasno predvidljivo časovnico,** tako, da bi se lahko mladi in delodajalci nanje pripravili. S tem bi ukrepi postali

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

uspešnejši. Togost pravil črpanja sredstev je velika težava, zato je potreben razmislek pri njihovem oblikovanju ali pa pri vključevanju ukrepov v OP in JZM. Napačno je, ko črpamo sredstva zaradi črpanja samega, ukrepi pa nimajo želenega in predvidenega družbenega učinka.

Tisti ukrepi, ki se zaradi omejenosti porabe sredstev ESS ne morejo učinkovito izvesti, naj se financirajo iz integralnega proračuna.

Velikokrat so tudi predvideni ukrepi, ki so vključeni v JZM, pogojeni (kazalniki, starostne omejitve, itd.) na način, ki je lahko kontra-produktiven. Predvideni ukrepi bi se morali vsebinsko pregledati in izključiti tisti, ki zaradi zahtev IN JZM ne bi bili učinkoviti, smiselni ter dosegli predvidenega učinka.

Zaradi "čakanja na evropska sredstva" veliko ukrepov tudi ni bilo realiziranih pravočasno, ali pa sploh ne. Pri tem organizacije mladinskega sektorja tudi nismo izvedele kaj se dogaja z neporabljenimi sredstvi in s strani ministrstev je na tej točki obveščanje precej netransparentno in pomanjkljivo.

5. Stopnja brezposelnosti mladih se ni bistveno znižala. V IN JZM 2014-2015 se je realiziralo zgolj 86% od načrtovanih 19.374 vključitev mladih, starih med 15 in 29 let. V letu 2014 pa celo manj, zgolj 73% realiziranih vključitev. V kolikor primerjamo **brezposelnost mladih v decembru 2013 in v decembru 2015 lahko opazimo zelo majhno znižanje in sicer iz 26,2% na 23,9.** Pomembno je izpostaviti, da je brezposelnost mladih še vedno skoraj dva krat višja kot splošna brezposelnost. Od vseh mladih, ki so bili vključeni v shemo JZM, je bilo prehoda v zaposlitev le 9,3%. To je izjemno slab rezultat, saj je v Sloveniji jamstvena shema edina politika za lajšanje prehoda mladih iz izobraževanja na trg dela oz. za zmanjševanje brezposelnosti mladih. Ukrepi tako niso bili naravnani k izboljšanju dolgoročnega položaja mladih, torej k zagotavljanju trajnostnega zaposlovanja mladih v varnih, stabilnih in dostojnih zaposlitvah, kar se mora v bodoče spremeniti.

6. Povečanje števila dolgotrajno brezposelnih med mladimi; v času izvajanja JZM se je izjemno povečala dolgotrajna brezposelnost med mladimi (torej tistih, ki so brezposelni že več kot eno leto). Ob tem se je povečal čas brezposelnosti mladih, kar je absurdno in nesprejemljivo, posebej zato, ker naj bi JZM zagotavljala hitro aktivacijo oz. pomoč, in sicer v štirih mesecih. V povprečju so bili mladi brezposelni nekaj več kot eno leto, to je 12,9 meseca, mladi med 25 in 29 let pa še dlje, kar lahko razumemo kot velik neuspeh JZM oz. potrditev, da JZM ne rešuje brezposelnosti mladih, posebno ne v roku v roku štirih mesecev.

7. Povečanje prekarnosti med mladimi; v Sloveniji je zaradi ukrepov samozaposlovanja naraščalo samozaposlovanje med mladimi. V veliko primerih gre za prisilno s.p.-izacijo oz. samozaposlitev, ki ima elemente delovnega razmerja. Večina ukrepov je bila naravnana kratkotrajno, tudi subvencije za zaposlovanje mladih so bile časovno omejene. Med 36 ukrepi

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

je bil le en ukrep, ki je spodbujal zaposlitev za nedoločen čas, in sicer »**oprostitvev plačila prispevkov za delodajalca**«. Ta ukrep prepoznavamo kot izjemno pomemben, vendar pa je bila realizacija vseeno manjša od načrtovane, saj ukrep ni dovolj spodbujal delodajalce k zaposlovanju.

Večina ukrepov ni spodbujala stabilnih in dolgoročnih zaposlitev za nedoločen čas. Raziskava, ki jo je izvedel ETUI jasno kaže, da JZM na evropski ravni ustvarja dodatno prekarnost med mladimi na trgu dela.

Kratkotrajna aktivacija ne bi smela biti glavni namen JZM, temveč bi moral biti glavni namen JZM uspešno reševanje brezposelnosti mladih ter povečanje možnosti za doseganje avtonomije.

8. Spodbujanje podjetništva je lahko varljivo; v predlog IN JZM je vključenih več ukrepov, neposredno vezanih na spodbujanje podjetnosti in podjetništva. Sama podjetnost kot kompetenca je nedvomno pozitivna, vendar je potrebno do širšega diskurza podjetništva in spremljajočih ideoloških konceptov pristopati previdno in preudarno. Ukrepi, predvsem subvencije, morajo biti namenjeni brezposelnim mladim in ne podjetjem. **Ukrepi za spodbujanje podjetnosti pri mladih ne naslavljaajo resničnih težav mladih, ki želijo ustanoviti lastno podjetje.** Razne delavnice in pomoči pri pripravi podjetniškega načrta niso pomoč, ki bi jo (potencialni) mladi podjetniki potrebovali. Potrebne so konkretne spodbude in ne tečaji, ki so mnogokrat namenjeni sami sebi ali predavateljem - izvajalcem. Se pa mladi podjetniki soočajo z drugimi težavami, npr. takojšnjim plačevanjem prispevkov in davkov (še pred pričetkom dejanskega poslovanja), stroški najema poslovnega prostora, vodenjem računovodstva, itd. To so težave, ki bi jih lahko reševali tudi preko ukrepov JZM. Morda v obliki sofinanciranja obstoječih nevladnih podjetniških podpornih dejavnosti (start-up, coworking, itd.). Nesmiselno je izumljati izumljeno na način, ki je odtujen od mladih in se le ti z njim ne morejo identificirati, zaradi česar je vprašljiva tudi smotrnost.

Projekt za podporo podjetništvu je ukrep, katerega smotrnost je vprašljiva, predvsem v delu, kjer definira vključene akterje in podjetja ter kriterij zagotavljanja trajnosti delovanja po izstopu podjetja iz operacije. Nesmiselno je urejeno tudi obravnavanje rezultatov s področja ustvarjanja dodane vrednosti, ki naj bi jih dosegla izbrana podjetja oz. vključeni akterji. Tudi ukrep »**Podjetno v svet podjetništva in spodbujanje samozaposlovanja**« vidimo predvsem v luči neučinkovitosti in vprašljive transparentnosti; predvsem v delu zagovarjanja trajnosti vpletenih akterjev in samozaposlitev pri ustvarjanju dodane vrednosti in trajnostnega, dolgoročnega poslovnega delovanja.

9. Najbolj kritična skupina je še vedno NEET, pri čemer pa se je ne naslavlja primerno in sistemsko. Premalo je osredotočanja na mlade, ki niso zaposleni, niso vključeni v izobraževanje ali se ne usposabljaajo (NEET). Po eni strani je cilj in merilo JZM zmanjševanje brezposelnosti, po drugi pa je metoda za doseg tega evidentiranje

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

brezposelnih oz. deleža NEET, kar je protislovje, saj bi želeno evidentiranje in vključevanje NEET, npr. na Zavod RS za zaposlovanje, hkrati povzročalo slabe rezultate JZM (ker bi se povečal delež mladih, ki so prijavljeni v evidenci brezposelnih). **Ukrep PUM**, ki naslavlja NEET, prepoznavamo kot izjemno pomemben, vendar pa se izvajalci PUM aktivnosti redno srečujejo z ovirami pri implementaciji zaradi nestabilnih sredstev, prenašanja odgovornosti za izvajanja PUM med ministrstvi ter nesistemske podpore pri izvajanju PUM.

10. Ukrepi zgodnjega ukrepanja in aktivacije ne pokažejo jasne slike o učinkih. Pri naslednjih ukrepih je prišlo do nejasne slike izvajanja ter doseganju glavnega namena in doseženih rezultatov: Ukrep »**Sistem beleženja in priznavanja neformalno pridobljenih znanj**« ni bil izveden, ni jasne slike kako se bo reševalo beleženje in priznavanje ter kakšna je trenutna situacija glede vzpostavitve sistema. Spodbujamo ukrep »**praktično usposabljanje pri delodajalcu v času izobraževanja in vajeništvo**« pri čemer je bilo veliko je bilo govora o sistemu vajeništva, konkretnih rezultatov pa ni bilo izpostavljenih.

Glede **štipendij za deficitarne poklice** lahko ponovimo, naj se revidira sam namen štipendij ter Politika štipendiranja prilagodi na način, da bodo štipendije razvojno naravne, npr. uskladi s Strategijo pametne specializacije. Zožitev področij bi lahko pripomogla tudi k lažjemu postopku delitve štipendij ter večjemu družbenemu učinku. Veseli nas, da so bile štipendije v drugem krogu prijav realizirane. Sprašujemo pa se, če so prišle v prave roke, saj je bil sistem oddaje vlog; kdor prej pride, prej dobi - zelo vprašljiv.

Omejena uspešnost in učinkovitost JZM je tudi posledica tega, da večina ukrepov naslavlja zaposljivost mladih. Torej npr. relativno zaposljivost vključenih v ukrepe v primerjavi drugim brezposelnim. S tem pa se ne izboljšuje položaj vseh kot celote. Agregatno gledano so mladi še vedno enako (ne)zaposljivi.

11. Podporni ukrepi (in reforme) so lahko izjemno pozitivni, saj so dobra praksa JZM ukrepi, ki neposredno ali posredno ustvarjajo delovna mesta, npr. zaposlovanje mladih svetovalcev ZRSZ, javna dela in delno subvencije (v kolikor bi lahko preprečili zlorabe). **Okrepitev svetovalnega dela z mladimi na Zavodu RS za zaposlovanje (*Svetovalci za mlade*)** prepoznavamo kot zelo dober ukrep, saj se je s tem Zavod RS za zaposlovanje približal mladim in je institucija posledično postala bolj dinamična in fleksibilna, koriščenje ukrepov pa zato mnogo bolj učinkovito.

12. Pri ukrepih za zaposlovanje in usposabljanje je potrebna večja transparentnost in učinkovitost pri subvencioniranju. Za številne ukrepe se lahko vprašamo, ali so namenjeni mladim ali pa podjetjem. Tako izvajalcem, ki izvajajo storitve pri implementaciji JZM, kot tistim podjetjem, ki koristijo spodbude. Potrebno je npr. preprečiti koriščenje subvencij za zaposlovanje tam, kjer bi to potekalo tudi brez državne pomoči. Ukrepi morajo dejansko služiti svojemu namenu nižanja brezposelnosti mladih. **Potrebno je omejiti neupravičeno dodeljevanje državnih subvencij, spodbud in pomoči.** Veliko

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

je primerov, ko se mladi prijavijo na Zavod RS za zaposlovanje zgolj z namenom izpolnitve pogoja za prejetje subvencije. Hkrati pa zaradi pomanjkljivega nadzora in evalvacijskih mehanizmov ne moremo ugotavljati učinkovitost ukrepov. Zgolj gibanje stopnje brezposelnosti namreč ne more pokazati, od česa je to gibanje odvisno. Ne moremo vedeti, kakšno bi bilo stanje na trgu dela brez določenih ukrepov.

- Youth employment initiative- YEI- **Prvi izziv in pripravištva** lahko ocenjujemo le kot delno uspešno izveden ukrep. Pri Prvem Izzivu je prišlo do zamujanja s strani izvajanja, kar je posledica čakanja na evropska sredstva, prav tako ni bilo doseženo število vključenih, saj je bil ukrep na voljo relativno malo časa. Ali bo ukrep prinesel dolgoročne učinke lahko ocenjujemo šele po izteku subvencij, ko bomo videli, koliko bo nadaljevanja v zaposlitve. **Pripravištva se s tem ukrepom niso naslovila in ostajajo neurejeno področje v Sloveniji, ki ga država še vedno ne rešuje.**
- Slaba implementacija se je pokazala tudi pri ukrepu **Spodbude za zaposlovanje mladih v organizacijah v mladinskem sektorju, vendar ponovno zaradi ministrstva, pri čemer je ta** ukrep zaradi pravnih vrzeli organizacijam naredil veliko škode, organizacije in mlade pa postavil v negotov položaj.
- **Delovni preizkus za mlade ter usposabljanje na delovnem mestu (UDM)** prepoznavamo kot nujne ukrepe, pri čemer pa bi si tudi tu želeli več prehoda v zaposlitve. Prehod v zaposlitve pri UDM je namreč v času izvajanja JZM manjši, kot je bil pred oblikovanjem sheme JZM.

Kljub temu, da nekatere ukrepe prepoznavamo kot dobre, ugotavljamo, da so se pri njihovem izvajanju pojavljale nepravilnosti, ki jih je nujno odpraviti. Tukaj si želimo več nadzora nad delodajalci.

Na tem področju veliko ukrepov tudi ni bilo realiziranih ali pa so bili izvedeni delno ali slabo, predvsem tisti v kulturnem sektorju, na področju podjetništva in socialnega podjetništva. Med te ukrepe sodijo Usposabljanje mladih v kulturi pod mentorstvom, Zaposlovanje mladih na področju kulture (za delo z ranljivimi skupinami), Boljše zaposlitvene in samozaposlitvene možnosti na vseh področjih kulture, s poudarkom na mladih ustvarjalcih, Razvoj novih pristopov zaposlovanje in samozaposlovanja mladih kot odgovor na družbene izzive, Praktično usposabljanje pri delodajalcu v času izobraževanja in vajeništvo idr.

13. Brezposelnost mladih je potrebno reševati sistemsko ter v sodelovanju z različnimi deležniki, upoštevajoč celoten trg dela. Potrebno je tudi spodbujanje ustvarjanja novih delovnih mest, ne zgolj preko subvencij, ampak je potrebno ustvarjati ukrepe, ki zagotavljajo dolgotrajno zaposlovanje mladih.

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

Zaključek:

Čeprav menimo, da JZM ne naslavlja problema brezposelnosti mladih v zadostni meri, je vseeno nujno potrebno in ga je treba nadaljevati. Da bi dosegli uspešne rešitve, bi morala Evropska komisija, kot države članice EU, več denarja vlagati v reševanje problema brezposelnosti mladih in preventivne ukrepe voditi bolj transparentno ter jih osmisлити (zakaj jih izvajamo) in spremljati kazalnike uspešnosti in njihovo uporabnost na dolgi rok. ILO je pred uvedbo Youth Guarantee na evropski ravni predvidel, da bi za reševanja problematike brezposelnosti mladih v Evropi morale nameniti 21 milijard evrov, medtem, ko je Evropska komisija za Youth Guarantee oz. Youth Employment Initiative (YEI) namenila zgolj 6 milijard.

Reševanje problema brezposelnosti mladih se mora tako na nacionalni, kot na evropski ravni, naslavljati z večjo predanostjo, večjimi finančnimi vložki, večjim povezovanjem različnih sektorjev, pri tem pa spodbujati ustvarjanje novih delovnih mest ter zagotavljati varne, trajne in dostojne zaposlitve za mlade. Shema JZM 2014-2015 v Sloveniji tega ni uspešno realizirala, saj se stopnja brezposelnosti ni znižala (oz. se je minimalno), prav tako pa mladi niso bili v 4 mesecih vključeni v ukrepe sheme JZM.

Pomembno je, da imamo shemo kot je JZM, ki na enem mestu združuje ukrepe in programe, ki prispevajo k zaposlovanju in večanju zaposljivosti mladih. Hkrati je pozitivno, da je bila oblikovana posebna delovna skupina, ki spremlja izvajanje programa in je sestavljena medresorsko, kjer sodelujemo tudi predstavniki mladinskega sektorja.

Vendar pa bi si želeli še boljšega in trdnejšega povezovanja ter transparentnega delovanja s strani ministrstev. Za uspešno implementacijo JZM je potrebna večja mera sodelovanja med različnimi deležniki, posebno pozornost pa je potrebno nameniti vključevanju organizacij mladinskega sektorja, ki s poznavanjem mladih in njihovih potreb igrajo ključno vlogo pri načrtovanju in implementaciji ukrepov JZM.

Potrebno je vzpostaviti primeren nadzor in sistem vrednotenja izvedenih aktivnosti JZM, z jasno metodologija spremljanja učinkovitosti in kazalnikov ter s tem zagotoviti nadaljnje izvajanje tistih ukrepov za boj proti brezposelnosti mladih, ki so najbolj učinkoviti. Predlagamo tudi bolj redna srečanja skupine ter bolj odprt dialog med mladimi in odločevalci.

Izvajanje programa v 2014-15 je pokazalo, da **mladi potrebujejo boljše ekonomsko okolje, država pa mora prenehati s kontra-produktivnimi ukrepi in npr. zmanjšati sredstva, namenjena za izobraževanje in usposabljanje mladih.** JZM mora mladim ponuditi kakovostne priložnosti – samo kakovostna pripravništva, vajeništva in trajne zaposlitve, ne le zgolj subvencije, podpirajo dolgoročno integracijo mladih na trg dela.

MLADINSKI
SVET
SLOVENIJE
NATIONAL
YOUTH
COUNCIL
OF SLOVENIA

Kot problematično se sicer kaže tudi brezposelnost tistih nad 30 let, ki jih JZM ne naslavlja, visoko izobraženih mladih žensk ter vseh dolgotrajno brezposelnih mladih, kar bi bilo smiselno direktno naslavljeni s prilagojenimi ukrepi za te najbolj rizične skupine.

Od države predvsem pričakujemo, da bo, tako preko JZM, pa tudi z drugimi političnimi, ekonomskimi in socialnimi ukrepi, tudi v prihodnje spodbujala zaposlovanje ter izboljšala pogoje na trgu dela.

Mladinska mreža MaMa

Mladinski svet Slovenije

Sindikato Mladi plus

Študentska organizacija Slovenije